

Η πλάνη και η απάτη της χριστιανικής εσχατολογίας (Μέρος Β')

Αποδείξεις για την πλάνη της εσχατολογίας από τις επιστολές, το βιβλίο της «Αποκάλυψης», και τα γραπτά των τριών πρώτων αιώνων. Η πλαστογράφηση της πραγματικότητας από τους εκκλησιαστικούς.

Πίνακας περιεχομένων

- Α. «ὁ Κύριος ἐγγύς» («Προς Φιλιππησίους», 4:5) και επιπλέον χριστιανικές απάτες
- Β. Επιπλέον στοιχεία από την «Προς Εβραίους», την επιστολή του Ιακώβου, την «Ἄ Πέτρου», την «Αποκάλυψη» και τους αποστολικούς πατέρες – Πλαστογράφηση Οικουμένιου, Θεοφύλακτου και Νικοδήμου Αγιορείτου
- Γ. Τα παράπονα των πιστών και η χριστιανική δικαιολογία «μία ημέρα ως χίλια έτη»
  - Δ. Επίλογος

Α. «ὁ Κύριος ἐγγύς» («Προς Φιλιππησίους», 4:5), και επιπλέον χριστιανικές απάτες

Το ίδιο πνεύμα, ότι δηλαδή «εγγύς ο Κύριος», υπάρχει και στα υπόλοιπα βιβλία της Καινής Διαθήκης. Ο Παύλος γράφει στους Κορίνθιους τα εξής: «*ίδού, μυστήριον ὑμῖν λέγω • πάντες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα ἐν ἀτόμῳ ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι • σαλπίζει γάρ καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι*» (Α' Προς Κορινθίους, 15:51-52).

Ο Παύλος θέτει «την ἐσχάτη σάλπιγγα» που θα σημάνει την ἀνάσταση των

νεκρών, στην εποχή του. Κατά την διάρκεια της ζωής του και της ζωής των Κορινθίων πρόκειται να γίνει η ανάσταση και η μεταμόρφωση των σωμάτων. Ούτε ο Παύλος ούτε οι παραλήπτες της επιστολής θα πέθαιναν. Όμως, ο πανδαμάτωρ χρόνος απέδειξε ότι το «μυστήριο» του Παύλου ήταν μία πλάνη.

Το ίδιο γράφει και στους Θεσσαλονικείς: «**ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν Παρουσίαν τοῦ Κυρίου οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας**• ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, ἔπειτα **ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἀρπαγησόμεθα** ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα» (Α΄ Προς Θεσσαλονικείς, 4:15-17).

Ο Παύλος αναφέρει ότι δεν θα προλάβουν να πεθάνουν, διότι θα κατέβει ο Ιησούς για να αναστήσει πρώτα τους πιστούς. Μετά, «εμείς» οι ζωντανοί, θα αρπαχθούμε στις νεφέλες για να συναντήσουμε εκεί τον Κύριο. Ο Παύλος δεν μιλάει γενικά, αλλά συγκεκριμενοποιεί το πράγμα, εφόσον βάζει μέσα σε αυτά τα «γεγονότα» που θα λάβουν χώρα άμεσα, τον εαυτόν του και έναν σωρό κόσμο. Αξιοπρόσεκτο είναι, ότι ο Ιησούς «έρχεται-κατεβαίνει» και οι ζώντες πιστοί αρπάζονται. Αργότερα, όταν θα περάσει οι αιώνες και τίποτα δεν θα έχει γίνει, όπως θα δούμε, οι εκκλησιαστικοί πατέρες μιλώντας για «συντέλεια», αναφέρονται στον βιολογικό θάνατο. Τώρα πια, η κίνηση είναι από την πλευρά του πιστού που πεθαίνοντας πάει στον ουρανό, και η βασιλεία καθίσταται ένα μακρινό όραμα...

Ας υποθέσουμε ότι η συντέλεια γίνεται ύστερα από είκοσι χρόνια, ύστερα από τριάντα, ύστερα από εκατό• τι σχέση έχει αυτό για μας; Δεν είναι η συντέλεια του καθενός το τέλος της ζωής του; Γιατί ασχολείσαι και αγωνιάς για το κοινό τέλος όλων;

(Ι. Χρυσόστομος, Ομιλία 9η εις την προς Θεσσαλονικείς, ΕΠΕ τ. 22)

Στην ίδια επιστολή, στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο, γράφει:

Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν ἀδελφοί οὐ χρεῖαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι· αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἶδατε ὅτι ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτῃς ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται· ὅταν γὰρ λέγωσιν Εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος ὡσπερ ἡ ὕδιν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν· ὑμεῖς δὲ ἀδελφοί οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτῃς καταλάβῃ• πάντες ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκότους• ἄρα οὖν μὴ καθεύδωμεν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν.

(Α΄ Προς Θεσσαλονικείς, 5:1-6).

Τους λέει ότι δεν είναι ανάγκη να τους γράψει για τους χρόνους και τους καιρούς, διότι ξέρουν ότι η Ημέρα του Κυρίου θα έρθει όπως ο κλέφτης την νύχτα. Δηλαδή, ξαφνικά. Θα γίνονταν όμως σίγουρα στην γενιά τους, όπως είδαμε παραπάνω.

Ενδιαφέρον έχει η «Β΄ Προς Θεσσαλονικείς» επιστολή, που πλαστογραφείται αργότερα στο όνομα του Παύλου, για να δικαιολογήσει όσα δήθεν παρανοήθηκαν στην πρώτη. Είναι εμφανής η προσπάθεια μετάθεσης του «επικείμενου» ερχομού για το μέλλον. Στο δεύτερο κεφάλαιο της επιστολής, ο πλαστογράφος, γράφει στους Θεσσαλονικείς να μην αναστατώνονται από επιστολές που αναφέρουν ότι πλησίασε η Ημέρα. Δηλαδή, μια πλαστή επιστολή απαξιώνει μια αυθεντική! «Μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον», τους γράφει, γιατί πρέπει πρώτα να έρθει η αποστασία και να αποκαλυφθεί ο αντίχριστος (2:1-4). Αυτά όμως που τους γράφει εδώ, δεν αναφέρθηκαν από τον Παύλο σε κανένα σημείο της επιστολής του. Για να δικαιολογηθεί η απουσία, ο άγνωστος συντάκτης προσποιούμενος τον Παύλο, τους λέει ότι όσα δεν τους έγραψε στην πρώτη επιστολή, τους τα είχε πει προφορικά. «Οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὦν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν;» (2:5). Τους γράφει παρακάτω τα εξής:

καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ· τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας• μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται· καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος ὃν ὁ Κύριος ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ.

(Β΄ Προς Θεσσαλονικείς, 2:6-8).

Η Παρουσία του Κυρίου προϋποθέτει την αποκάλυψη του ανόμου, δηλαδή του αντίχριστου. Όταν θα φύγει από την μέση «ο κατέχων», τότε θα αποκαλυφθεί ο άνομος. Το πράγμα είναι τώρα διαφορετικό σε σχέση με όσα γράφτηκαν στην πρώτη επιστολή. Ο άγνωστος συντάκτης, συσκοτίζει τα πράγματα παρά τα διαφωτίζει, στην προσπάθειά του να εξαλείψει τις αμφιβολίες για την Δευτέρα Παρουσία που καθυστερεί. Κινούμενος στην ομίχλη, δεν λέει καθαρά τι εννοεί με την λέξη «κατέχων». Προτάθηκαν πολλές διαφορετικές ερμηνείες, όχι μόνο κατά τους πρώτους αιώνες, αλλά μέχρι και σήμερα. Ο Χρυσόστομος πάντως ήταν υπέρ της άποψης ότι «ο κατέχων» ήταν η ρωμαϊκή εξουσία.

Τί άραγε σημαίνει το «κατέχον»; [...] Άλλοι λένε ότι είναι η χάρη του Πνεύματος, άλλοι πάλι **η ρωμαϊκή εξουσία**, με τους οποίους εγώ βέβαια συμφωνώ. Γιατί; Γιατί, αν ήθελε να πει το Πνεύμα, δεν θα το έλεγε με ασάφεια, αλλά φανερά, γιατί και τώρα αυτόν τον εμποδίζει η χάρη του Πνεύματος, δηλαδή τα χαρίσματα. Άλλωστε θα έπρεπε ήδη να είχε έλθει, αν επρόκειτο να έρθει, αφού εξέλειπαν τα χαρίσματα, καθόσον από παλιά έχουν εκλείψει. Επειδή όμως το λέγει αυτό **για την ρωμαϊκή εξουσία**, εύλογα έκανε υπαινιγμό, και στην αρχή ομιλεί σκοτεινά· γιατί ασφαλώς δεν ήθελε να επισύρρει περιττές έχθρες και ανωφελείς κινδύνους.

(Ομιλία 4 στην Β' Προς Θεσσαλονικείς, ΕΠΕ τ. 23)

Η ρωμαϊκή εξουσία όμως πέρασε, και τίποτα δεν έγινε.

Στην προς «Ρωμαίους», γράφει ο Παύλος: «ώρα ήμας ήδη έξ ύπνου έγερθῆναι **νῦν γάρ έγγύτερον ήμῶν ή σωτηρία** ή ὅτε έπιστεύσαμεν· ή νύξ προέκοψεν ή **δέ ήμέρα ήγγικεν**» (Προς Ρωμαίους, 13:11-12).

Ο Χρυσόστομος και ο Φώτιος, αμφοτέροι πλαστογραφούν ξανά τα πράγματα. Ο Χρυσόστομος εξηγεί:

Τί όμως σημαίνει αυτό που λέγει, «είναι ώρα να σηκωθούμε από τον ύπνο»; Δηλαδή, κοντά είναι η ανάσταση, κοντά η φοβερή κρίση, κοντά η ημέρα που καίγεται σαν φούρνος, και πρέπει πλέον να απαλλαγούμε από την αδιαφορία. Γιατί τώρα είναι πιο κοντά η σωτηρία μας, παρά τότε που πιστέψαμε. Βλέπεις πως παρουσιάζει σ' αυτούς τώρα την ανάσταση; **Γιατί καθώς περνάει ο χρόνος, λέγει, ξοδεύεται ο καιρός της παρούσας ζωής, ενώ έρχεται πιο κοντά ο καιρός της μέλλουσας ζωής.**

(Ομιλία 25 στην Προς Ρωμαίους, ΕΠΕ τ. 17)

Ο Φώτιος σχολιάζει κατά τον ίδιο τρόπο το εδάφιο. Γράφει:

Γιατί έχει συντομευθεί ο χρόνος της ζωής μας και πρέπει εμείς, αν κοιμόμαστε και δεν κάνουμε τίποτα, να σηκωθούμε, ώστε και τώρα, σαν από ύπνο. Γιατί είναι φανερό ότι **τώρα είμαστε προς το τέλος της ζωής μας, γιατί τότε μάλλον αποκαλύπτεται στους άξιους η σωτηρία και η απόλαυση των αγαθών.**

(Ερμηνεία στην Προς Ρωμαίους, ΕΠΕ τ. 14).

Δεν πλησιάζει πλέον η βασιλεία στους ζώντες ανθρώπους, όπως κήρυττε ο Ιησούς, αλλά ο άνθρωπος στην βασιλεία...μετά θάνατον.

Β. Επιπλέον στοιχεία από την «Προς Εβραίους», την επιστολή του Ιακώβου, την «Ά Πέτρου», την «Αποκάλυψη» και τους αποστολικούς πατέρες - Πλαστογράφηση Οικουμένιου, Θεοφύλακτου και Νικοδήμου Αγιορείτου

«τι γαρ μικρον οσον ο ερχομενος ηξει και ου χρονιει» (Προς Εβραίους, 10:37).

Ο συγγραφέας της επιστολής είναι πεπεισμένος ότι ο ερχόμενος Ιησούς δεν αργεί. Ο Χρυσόστομος σχολιάζει: «Είπε ότι όταν θα κηρυχθεί το ευαγγέλιο σε όλα τα έθνη, τότε θα έλθει το τέλος· και να, **φθάσαμε πλέον προς το τέλος**. Διότι το ευαγγέλιο έχει κηρυχθεί στο μεγαλύτερο μέρος της οικουμένης· **άρα λοιπόν το τέλος πλησιάζει**» (Ομιλία 21 στην Προς Εβραίους, ΕΠΕ, τ. 25).

Ο Κύριος ολοένα και...μακραίνει. Άλλη η εποχή του Χρυσοστόμου και άλλη η εποχή της συγγραφής της υπό σχολιασμό επιστολής: «**ή παρουσία του Κυρίου ήγγικεν**» (Ιακώβου, 5:8).

Ο Νικόδημος ο Αγιορείτης, δέχεται ότι αναφέρεται στην Δευτέρα Παρουσία: «**Λέγει να υπομένετε και να μακροθυμείτε έως ότου να έλθει η Δευτέρα Παρουσία...**» (Ερμηνεία στις επτά καθολικές επιστολές, σ. 61, έκδοση 1806). Παρ' όλα αυτά, αποφεύγει να σχολιάσει το «ήγγικεν». Στην υποσημείωση, στην ίδια σελίδα, παρουσιάζει την ερμηνεία τριών πατέρων της Εκκλησίας, του Θεοφύλακτου Βουλγαρίας, του Οικουμένιου, και του Χρυσοστόμου: «**Παρουσίαν του Κυρίου εννοεί ο Αδελφόθεος και τον εις τα Ιεροσόλυμα ερχομόν των**

Ρωμαίων. Οίτινες μετά ολίγον έμμελον να έλθουν τότε, και να αιχμαλωτίσουν αυτά. [...] Ερχομός γαρ λέγεται και η έλευσις του Θεού, ο θυμός και η οργή αυτού. Κατά τον Χρυσορρήμονα...».

Ο Ιάκωβος (πρώτος επίσκοπος Ιεροσολύμων, σύμφωνα με την παράδοση) περίμενε την Δευτέρα Παρουσία στην εποχή του. Οι κατοπινοί, μετέτρεψαν την «παρουσία του Κυρίου» σε «ερχομό των Ρωμαίων», και στην οργή του Θεού. Ο Ιάκωβος στήριζε την ελπίδα των αδικούμενων στον ερχομό του Ιησού και την απόδοση της δικαιοσύνης. Επειδή δεν έγινε αυτό, αργότερα ερμήνευσαν ότι δήθεν εννοούσε την άλωση της Ιερουσαλήμ, και ότι κατ' αυτόν τον τρόπο αποδόθηκε δικαιοσύνη.

«ίδού, κριτής πρὸ τῶν θυρῶν ἔστηκεν» (Ιακώβου, 5:9).

Ο Νικόδημος ερμηνεύει: «Αιγιματωδώς φανερώνει τον θάνατον. Ός τις αιφνιδίως και παρ' ελπίδα πολλαίς φοραίς έρχεται» (ο. π. σ. 62).

Ο Κριτής Ιησούς, μετατρέπεται σε... «θάνατο». Αλλάζοντας έννοιες και λέξεις, γίνεται προσπάθεια αλλοίωσης των αρχικών νοημάτων!

«ἀποδώσουσιν λόγον **τῷ έτοιμῶς ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.** Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη ἵνα κριθῶσιν μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκὶ ζῶσιν δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι. Πάντων δὲ τὸ τέλος **ἤγγικεν**» (Α' Πέτρου 4:5-7).

Νικόδημος: «Όλοι ομού εις το αυτό τέλος έχουν να καταντήσουν, και όλοι έχουν να αποθάνουν» (ο. π. σ. 129). Το τέλος πλησίασε, μετατρέπεται στο προσωπικό τέλος.

Και στο βιβλίο της «Αποκάλυψης» συνεχίζεται το ίδιο.

«Αποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεός δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ **ἃ δεῖ γενέσθαι έν τάχει** καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ» (1:1).

«Ἰδού, **ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν** καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμὸς καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς ναί ἀμήν» (1:7).

«ίδού, **ἔρχομαι ταχύ**» (3:11)

«Οὔτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοὶ καὶ κύριος ὁ θεὸς τῶν ἁγίων προφητῶν ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ **ἃ δεῖ γενέσθαι έν τάχει· ἰδού, ἔρχομαι ταχύ**» (22:6-7).

«Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου ὅτι **ὁ καιρὸς ἐγγύς ἐστίν**» (22:10).

«Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα, **Ναί ἔρχομαι ταχύ**. Ἀμήν, ναί, ἔρχου, κύριε Ἰησοῦ» (22:20).

Το βιβλίο αυτό είναι γεμάτο από εικόνες και σύμβολα. Η ουσία του πράγματος (χωρίς να μπλέκουμε με ερμηνείες και αποσυμβολισμούς -κατά τους αιώνες που ακολούθησαν έκτοτε, δόθηκαν πολλές και διαφορετικές ερμηνείες), είναι ότι όλα ὅσα λέει, θα ἔπρεπε να εἶχαν συμβεῖ από τότε.

Ο Ιουστίνος πίστευε ὅτι «βραχύ» θα ἔρθει ο Ἰησοῦς. Λέει λοιπόν στον Ιουδαίο Τρύφωνα να πιστέψει στις αποδείξεις που του φέρνει από τις Γραφές, περί το 135: «Επειδή από τε των Γραφῶν και των πραγμάτων τας τε αποδείξεις και τας ομιλίας ποιούμαι, ἔλεγον, μη υπερτίθεσθε μηδέ διστάζετε πιστεύσαι τῷ ἀπεριτμήτῳ ἐμοί. **Βραχύς οὗτος ὑμῖν περιλείπεται προσηλύσεως χρόνος**: εἴαν φθάσῃ ὁ Χριστός ελθεῖν, μάτην μετανοήσατε, μάτην κλαύσατε· οὐ γὰρ εἰσακούσεται ὑμῶν» (Διάλογος πρὸς Τρύφωνα, 28.2, ΕΠΕ τ. 1).

Σε ἄλλο σημεῖο του ἴδιου ἔργου: «Ἀπὸ των ἐθνῶν ἀπάντων δια τῆς πίστεως τῆς του Χριστοῦ θεοσεβεῖς και δίκαιοι γενόμενοι, πάλιν παραγεννησόμενον αὐτὸν προσδοκώμεν» (ο. π. 52.4). «Παραγεννησόμενος», σημαίνει «βρίσκομαι κοντά», «καταφθάνω».

Δέχεται ὅτι στην εποχή του θα εγκαθιδρύσει ο Ἰησοῦς στην Ἱερουσαλήμ χιλιόχρονη επίγεια Βασιλεία, ἓνα θέμα ἀμφιλεγόμενο ἀπὸ τους πρώτους Χριστιανούς, ὅπως ἀναφέρει στο κεφάλαιο 80. Ἀμφιλεγόμενο, διότι κάποιοι δέχονταν κατὰ γράμμα αὐτὴν την βασιλεία στην Ἱερουσαλήμ, ἄλλοι ἀλληγορικά.

«Εγὼ δε, και εἰ τινές εἰσὶν ὀρθογνωμόνες κατὰ πάντα Χριστιανοί, και σαρκὸς ἀνάστασιν γενήσεσθαι ἐπιστάμεθα και χίλια ἔτη ἐν Ἱερουσαλήμ οἰκοδομηθεῖσιν και κοσμηθεῖσιν και πλατυνθεῖσιν, ὡς οἱ προφῆται Ἰεζεκιήλ και Ἡσαίας και οἱ ἄλλοι ὁμολογούσι» (ο. π. 80.5).

Μετά τα χίλια ἔτη, θα γίνει ἡ γενικὴ ἀνάστασις και ἡ κρίσις. «Χίλια ἔτη ποιήσειν ἐν Ἱερουσαλήμ τους τῷ ἡμετέρῳ Χριστῷ πιστεύσαντας, και μετὰ ταῦτα την καθολικὴν και, συνελόντι φάναι, αἰώνιαν ὁμοθυμαδὸν ἅμα πάντων ἀνάστασιν γενήσεσθαι και κρίσιν» (ο. π. 81.4).

Ο Ἱππόλυτος Ρώμης, γράφει το 200 στο ἔργο του «Περὶ Χριστοῦ και Ἀντίχριστου» με ἀφορμὴ τὸ ἐρώτημα του Θεόφιλου ἐκ μέρους των χριστιανῶν ἀν ἡ Ρώμη ἦταν τὸ κράτος του Ἀντίχριστου και ἀν θα καθυστερούσε τὸ τέλος τῆς ἐξουσίας του.

Εκεί απαντά: «Ταύτα σοι παρέστησα δια βραχέων αρουσάμενος, Θεόφιλε, όπως φυλάσσων μετάπιστεως τα γεγραμμένα, και προβλέπων τα εσόμενα, απρόσκοπον εαυτόν και Θεώ και ανθρώποις φυλάξης, προσδεχμενος την μακαρίαν ελπίδα και επιφάνειαν του Θεού και Σωτήρος ημών, εν η αναστήσας τους αγίους ημών συν αυτοίς ευφρανθήσεται δοξάζων Πατέρα» (κεφ. 67). Σε άλλο έργο του το 204 «Εις τον Δανιήλ», γράφει το πότε θα γίνει η Β΄ Παρουσία. «Από γενέσεως ουν Χριστού δει ψηφίζειν πεντακόσια έτη τα επίλοιπα εις συμπλήρωσιν εξακισχιλίων ετών, και ούτως έσται το τέλος» (κεφ. 6).

Ο Ειρηναίος της Λυών το 185, τοποθετεί την συντέλεια στο έτος 6000 από Αδάμ...

Όσαις γάρ ημέραις έγένητο ο κόσμος, τσαύταις χιλιονταέτεσι συντελεΐται· και δια τουτό φησιν ή γραφή· «Και συνετελέσθησαν ο ούρανός και ή γή και πᾶς ο κόσμος αύτῶν. Και συνετέλεσεν ο Θεός τῆ ημέρα τῆ έκτη τα έργα αύτου ἃ έποίησε και κατέπαυσεν ο Θεός εν τῆ ημέρα τῆ έβδόμη ἀπο πάντων τῶν έργων αύτου.» Τουτο δ' έστι και τῶν προγεγονότων διήγησις, ως έγένητο, και τῶν έσομένων προφητεία. Εί γάρ «ημέρα Κυρίου ως χίλια έτη», εν δε έξ ημέραις συνετελέσθη τα γεγονότα, φανερόν ότι ή συντέλεια αύτῶν το έξακισχιλιοστόν έτος έστί.

(Έλεγχος και ανατροπή της ψευδωνύμου γνώσεως, βιβλίο 5, κεφ.29. παράγραφος 3)

Αμφότερες οι χρονολογίες έχουν παρέλθει κατά αιώνες.

Κατά τον συντάκτη του βιβλίου «Ποιμένας του Ερμά», περί το 120- 140, όταν ολοκληρωθεί η πνευματική οικοδομή της Εκκλησίας (που παραλληλίζεται με πύργο), τότε θα είναι το τέλος: «Επηρώτων δε αυτήν περί των καιρών, ει ήδη συντέλεια εστί. Η δε ανέκραγε φωνή μεγάλη λέγουσα· Ασύνετε άνθρωπε, ουχ οράς τον πύργον έτι οικοδομούμενον; Ως εάν ουν συντελεσθή ο πύργος οικοδομούμενος, έχει τέλος. Αλλά ταχύ οικοδομηθήσεται» (Όραση 3η, 9).

Στην επιστολή (δήθεν) Βαρνάβα, περί το 100-130...

Το Σάββατον λέγει εν αρχή της κτίσεως· και εποίησεν ο θεός εν εξ ημέραις τα έργα των χειρών αυτού, και συνετέλεσεν εν τη ημέρα τη εβδόμη και κατέπαυσεν εν αυτή και ηγίασεν αυτήν". Προσέχετε τέκνα, τι λέγει το, «συντετέλεσεν εν εξ ημέραις». Τούτο λέγει, ότι εν εξακισχιλίοις έτεσιν συντελέσει Κύριος τα σύμπαντα. Η γαρ ημέρα παρ' αυτώ χίλια έτη

(15.3-4)

Δηλαδή, 6.000 χρόνια μετά την δημιουργία, που είναι κοντά.

«Εγγύς η ημέρα εν η συναπολείται πάντα τω πονηρώ. Εγγύς ο Κύριος και ο μισθός αυτού» (ο. π. 21:3).

Ο Ιγνάτιος Αντιοχείας συμβουλεύει τον Πολύκαρπο Σμύρνης, μεταξύ 107-117, «Τους καιρούς καταμάνθανε. Τον υπέρ καιρόν προσδόκα». (Αποστολικοί πατέρες, ΕΠΕ, τ. 4). Αν δεν τον περίμεναν την εποχή τους, δεν θα είχε νόημα η προσδοκία. Άλλωστε, κατά τον δεύτερο αιώνα, είναι ακόμα σε εγρήγορση οι πιστοί. Σε αυτό βοηθά ψυχολογικά και το γεγονός ότι ακόμα δεν είναι εξουσία. Αυτό σημαίνει ότι χωρίζουν τον κόσμο σε “εμείς” και οι “άλλοι”, κάτι που τους συσφίγγει και τους δίνει ενθουσιασμό.

Στο έργο «Διδαχή των Αποστόλων», γραμμένο μεταξύ 100-110, αναφέρεται η προσεχής έλευση του Ιησού...

Γρηγορεῖτε ὑπὲρ τῆς ζωῆς ὑμῶν• οἱ λύχνοι ὑμῶν μὴ σβεσθήτωσαν, καὶ αἱ ὀσφύες ὑμῶν μὴ ἐκλυέσθωσαν, ἀλλὰ γίνεσθε ἕτοιμοι• οὐ γὰρ οἴδατε τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ κύριος ἡμῶν ἔρχεται. 2 Πυκνῶς δὲ συναχθήσεσθε ζητοῦντες τὰ ἀνήκοντα ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν• οὐ γὰρ ὠφελήσει ὑμᾶς ὁ πᾶς χρόνος τῆς πίστεως ὑμῶν, ἐὰν μὴ ἐν τῷ ἐσχάτῳ καιρῷ τελειωθῆτε.

(16.1-2)

Να επαγρυπνούν, οι λύχνοι τους να μην σβήσουν, να γίνονται έτοιμοι διότι δεν ξέρουν την ακριβή ώρα που έρχεται ο Κύριος. Να συγκεντρώνονται μαζί συχνά, διότι δεν θα τους ωφελήσει όλος ο χρόνος της πίστεώς τους αν δεν τελειωθούν τον έσχατο καιρό.

Γ. Τα παράπονα των πιστών και η χριστιανική δικαιολογία «μία

ημέρα ως χίλια έτη»

Ήδη από τότε, υπήρξαν πιστοί που άρχισαν να αμφιβάλλουν. Ας δούμε τον προβληματισμό και την απάντηση του άγνωστου συντάκτη της «Β΄ Πέτρου»...

*ἐλεύσονται ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ἐμπαΐκται κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι καὶ λέγοντες **Ποῦ ἔστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ** ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν πάντα οὕτως διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. [...] Ἐν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς ἀγαπητοί ὅτι μία ἡμέρα παρὰ κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία· οὐ βραδύνει ὁ κύριος τῆς ἐπαγγελίας ὡς τινες βραδύτητα ἠγοῦνται ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ἡμᾶς, μὴ βουλόμενός τινας ἀπολέσθαι ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι. Ἦξει δὲ ἡ ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτῃς ἐν νυκτὶ...*

(3:3-10)

Οι πιστοί που προβληματίζονται και ρωτούν, χαρακτηρίζονται «εμπαίκτες». Δηλαδή, άνθρωποι που κοροϊδεύουν, και ζουν σύμφωνα με τις δικές τους επιθυμίες και όχι με τις επιταγές των ταγών τους. Ακολουθείται και εδώ ο στιγματισμός προσώπων, μια συνήθης μέθοδος των χριστιανών συγγραφέων, προκειμένου να σπλώσει τους ιδεολογικούς του αντιπάλους ώστε να αποδυναμωθεί όσο γίνεται περισσότερο ο αντίλογός τους. Αυτοί οι άνθρωποι ρωτούν κάτι πολύ συγκεκριμένο. Που είναι η υπόσχεση της Παρουσίας του; Το ερώτημα επιβεβαιώνει ότι ήταν κοινή πεποίθηση στους χριστιανούς ότι η Δευτέρα Παρουσία θα γίνονταν στην εποχή τους. Από τότε που πέθαναν οι πατέρες, όλα μένουν όπως ήταν από την αρχή. Καμία μεταβολή, καμία εξέλιξη στα πράγματα. Ακριβώς το ίδιο που θα μπορούσε να ειπωθεί και σήμερα και σε κάθε αιώνα. Και η δικαιολογία πάντα η ίδια. «Μία μέρα είναι χίλια έτη, και χίλια έτη ως μια μέρα» για τον Κύριο. Ο χρόνος δεν πρέπει πλέον να εκλαμβάνεται κατά γράμμα. Το «ρολόι» του Θεού μετράει διαφορετικά. Με αυτόν τον τρόπο διευρύνονται τα οροθέσια, και δικαιολογείται για άλλη μια φορά η μη πραγματοποίηση των υποσχέσεων του Ιησού.

Ο Κλήμης Ρώμης αντιμετωπίζει το ίδιο πρόβλημα με τον συντάκτη της «Β΄ Πέτρου» επιστολής»· έπρεπε να απαντήσει στο γιατί καθυστερεί η έλευση του Κυρίου. Έτσι, γράφει το έτος 95- 98:

Διο μη διψυχώμεν, μηδέ ινδαλλέσθω η ψυχή ημών επί ταις υπερβαλλούσας και

ενδόξοις δωρεαίς αυτού. Πόρρω γενέσθω αφ' ημών η γραφή αύτη, όπου λέγει· **“Ταλαίπωροι εσίν οι δίψυχοι, οι διστάζοντες τη ψυχή, οι λέγοντες ταύτα ηκούσαμεν και επί των πατέρων ημών, και ιδού γεγηράκαμεν και ουδέν ημίν τούτων συνβέβηκεν.**

(Προς Κορινθίους, 23:2-3)

Τους προτρέπει να μην διστάζουν, να μην αμφιβάλλουν, αλλά να πιστεύουν, διότι «**ταύτα πάντα βεβαιοί η εν Χριστώ πίστις**» (ο. π. 22:1). «**Επ' αληθείας ταχύ και εξαίφνης** τελειωθήσεται το βούλημα αυτού, συνεπιμαρτυρούσης και της γραφής ότι “**ταχύ ήξει και ου χρονιεί**”, και **εξαίφνης ήξει Κύριος εις τον ναόν αυτού, και ο άγιος ον υμείς προσδοκάτε**» (ο. π. 23:5).

Δ. Επίλογος

Η εσχατολογία των τριών πρώτων αιώνων είναι σε αρμονία. Η συντέλεια του παρόντος εξουσιαστικού συστήματος και η «Βασιλεία» αναμένεται να έρθει σύντομα. Τα πράγματα όμως αλλάζουν στο χρόνο. Ο Ιησούς δεν φάνηκε, και η Εκκλησία απέκτησε δύναμη κατεξουσιαστική. Η Εκκλησία προετοιμάζει τον πιστό για να συναντήσει τον Ιησού μετά θάνατον. Η ερχόμενη βασιλεία των ουρανών αντικαταστάθηκε από την χριστιανική αυτοκρατορία στην γη. Ένας Θεός, ένας επίγειος αυτοκράτορας. Η μία «αλήθεια» δεν μπορεί να ανεχθεί διαφορετικές απόψεις. Οι «αιρετικοί» διώκονται κρατικά (με τα έδικτα) και εκκλησιαστικά (με αφορισμούς-καταδίκες). Η φιλοσοφία όπου εξυπηρετεί υιοθετούνται στοιχεία της, όπου εκφράζει αντίθετες απόψεις διώκεται (π.χ. τα αναθέματα), και οι φορείς της χαρακτηρίζονται επίσης «αιρετικοί», «άθεοι», «πλανεμένοι».

Όπως αναφέρει ο βυζαντινολόγος Α. Βασίλιεφ, «*Η ιδέα της επί γης Βασιλείας ήταν τελείως νέα και αντίθετη προς τη βασική αρχή του Χριστιανισμού πως η Βασιλεία του Θεού δεν είναι του κόσμου τούτου και ότι πλησιάζει σύντομα το τέλος του κόσμου*» (Ιστορία Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, τ. Α΄, σ. 79).

Ο Ευσέβιος Καισαρείας, στον εγκωμιαστικό του λόγο «Εις Κωνσταντίνον Τριακονταετηρικός», εξυμνεί την δυναστεία του Κωνσταντίνου. Η «θεόδοτη» διακυβέρνηση των Χριστιανών Αυτοκρατόρων «*θειών προφητών αποπληροί θεσπίσματα, α δη πάλαι και πρόπαλαι ωδέ πη εβόα και διαλήφονται την βασιλείαν άγιοι υψίστου*» (3.2, ΕΠΕ τ. 4). Δηλαδή, είναι εκπλήρωση των προφητών που είπαν

ότι την βασιλεία θα την αναλάβουν οι άγιοι του Υψίστου.

Σε άλλο σημείο του λόγου, ότι «της ουρανίου Βασιλείας εικόνη κεκοσμημένος, άνω βλέπων κατά την αρχέτυπον ιδέαν τους κάτω διακυβερνών ιθύνει, μονάρχου δυναστείας μιμήματι κραταιούμενος. [...] Μοναρχία δε της πάντων υπέρκειται συστάσεως και διοικήσεως. Αναρχία γαρ μάλλον και στάσις η εξ ισοτιμίας αντιπαρεξαγομένη πολυαρχία. Διο δη εις Θεός αλλ' ου δύο ουδέ τρις έτι πλείονες...» (ο. π. 3.6). Δηλαδή, ο επίγειος βασιλιάς και η βασιλεία του είναι εικόνα της ουράνιας. Όπως εκεί δεν επικρατεί αναρχία, έτσι πρέπει και εδώ. Και αυτό επιτυγχάνεται με την μοναρχία. Ο βασιλιάς χαρακτηρίζεται «φίλος του Θεού», και «εικόνα» του Θεού Λόγου, που διακυβερνά και κατευθύνει τα πάντα «κατά μίμηση» εκείνου (ο. π. 2.6). Σε όσες υπερβολές και αν προβαίνει ο αυλοκόλακας Ευσέβιος, δεν παύει να εκφράζει μια νέα διαμορφωθείσα κατάσταση.

Στα ευαγγέλια «Κατά Μάρκον» (1:14-15) και «Κατά Ματθαίον» (4:17/10:7), ο καιρός έχει ήδη συμπληρωθεί και πλησιάζει. Κάποιοι από τους μαθητές δεν θα πέθαιναν, διότι η βασιλεία θα έρχονταν στον καιρό τους («Κατά Μάρκον», 9:1 – «Κατά Ματθαίον» 16:27-28 – «Κατά Λουκάν», 9:26-27). Ο Ιησούς είπε πολύ καθαρά ότι οι άνδρες του θρησκευτικού συνεδρίου που τον ανέκρινε, θα έβλεπαν την Δευτέρα Παρουσία («Κατά Ματθαίον», 26:64). Μάλιστα, η γενεά που άκουγε το εσχατολογικό του κήρυγμα, θα ζούσε τα «γεγονότα» («Κατά Ματθαίον», 24:34). Ο ίδιος ο Ιησούς, τοποθέτησε την «Ημέρα του Κυρίου», στην εποχή την δική του («Κατά Ματθαίον», 11:12-14/17.10-13 – Μαλαχίας, 4:1-6).

Ο Παύλος που γράφει κάποιες δεκαετίες πριν τα ευαγγέλια, λέει ότι τόσο αυτός όσο και οι παραλήπτες των επιστολών του, θα είναι ζωντανοί όταν θα έρθει πάλι ο Ιησούς (Α΄ Προς Κορινθίους, 15:51-52/Α΄ Προς Θεσσαλονικείς 4:15-17).

Στις τελευταίες δεκαετίες του πρώτου αιώνα, το ίδιο μήνυμα επαναλαμβάνεται. Είναι έσχατη ώρα (Α΄ Ιωάννου, 2:18), πλησίασε η Β΄ Παρουσία (Ιακώβου, 5:8), δεν αργεί ο Ιησούς (Προς Εβραίους, 10:37), έρχεται γρήγορα (Αποκάλυψη, 1:1/1:7/3:11/22:6-7/22:10). Παρ' όλα αυτά, δεν λείπουν και οι αμφιβάλλοντες πιστοί που αντιμετωπίζονται εχθρικά (Β΄ Πέτρου, 3:3-10) και υποτιμητικά (επιστολή Κλήμη προς Κορινθίους) από τους εκκλησιαστικούς ηγέτες.

Και τον δεύτερο αιώνα, το ίδιο. Ο Ιησούς έρχεται «βραχύ» (Ιουστίνος), «ταχύ» (Ποιμένας του Ερμά). Είναι «εγγύς» (επιστολή Βαρνάβα).

Αν και έχουμε τόσες πολλές και τόσο ξεκάθαρες μαρτυρίες, οι σημερινοί

χριστιανοί συνεχίζουν την ίδια πλαστογράφηση και παραποίηση των ίδιων τους των κειμένων. Από τον 4ο-5ο αιώνα και μετά, το κήρυγμα αλλάζει. Κανείς δεν περιμένει πια πραγματικά τον Ιησού. Και αν υπήρχαν ελάχιστες εξαιρέσεις, αυτές έχουν εκλείψει. Και φαίνεται από την ζωή των ίδιων των Χριστιανών.

Ο Ιερόθεος Βλάχος, αναφέρει απολογητικά τα παρακάτω. Ο αναγνώστης ας βγάλει τα συμπεράσματά του...

*Επίσης ο Χριστιανισμός δεν μεταθέτει απλώς το πρόβλημα στο μέλλον, ούτε περιμένει την απόλαυση της Βασιλείας των Ουρανών μετά την ιστορία και μετά το τέλος του χρόνου. Το μέλλον στον Χριστιανισμό βιώνεται στο παρόν και η Βασιλεία του Θεού αρχίζει από αυτήν την ζωή. **Βασιλεία του Θεού, κατά την πατερική ερμηνεία, είναι η Χάρη του Τριαδικού Θεού, η θεωρία του ακτίστου Φωτός.** Εμείς οι Ορθόδοξοι δεν περιμένουμε το τέλος της ιστορίας και του χρόνου, αλλά με την εν Χριστώ ζωή τρέχουμε προς το τέλος της ιστορίας και έτσι βιώνουμε αυτά που πρόκειται να συμβούν στην μετά την Δευτέρα Παρουσία ζωή από τώρα.*

(Ορθόδοξη ψυχοθεραπεία, κεφ. 1)

Διομήδης